

ים כינרת וכמו שהיומ יש את נהר הירדן שושאף מן הכנרת אל ים המלח, אך ב"מ"א משמע שהז מהן היורדים שסביבתו וכנראה שקרה ע"י הפיכת סדום ועמורה שנתבלבל הכל וננהיה שם ים וגם מלחה משום גפרית וממלח שריפה כל הארץ וכו']. ובמדרש כתוב מפורש "אמר ר' אבהו לא היה שם ים וא"כ ולפי"ז יוצא שבבריאות העולם לא היה שם ים וא"כ

כיצד נברך על זה עושה בראשית?

אך הנה האבן עוזרא מפרש פ"י אחר והוא שתיבת "עמק" מושך אחר עמו פ"י כאילו נכתב אל עמק השידים הוא העמק של ים המלח, ככלומר שהזהו באוצר של ים המלח ולא באותו מקום ממש לעולם ים המלח היה משפט ימי בראשית.

ובתרגם "הוא אתר ימא דמלחא" נראה כי האבן עוזרא, אך לא מוכחה שגם בתרגום אפשר לפresher שתורתה נתנה סימן על מקום עמק השידים ע"י ים המלח שהיה בזמן מתן תורה ולא היה בזמן מלחמת המלכים. מ"מ דברי האב"ע סותרים לדברי חז"ל שהבאנו לעיל שלא היה שם ים וכ"כ עליון ה"אבי עוזר" שרוי ליה מריה דבריו נגד חז"ל.

ברם, אי' בבבא בתרא (עד): מי דכתבי כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה אלו שבעה ימים וארכעה נהרות שמקיפים את ארץ ישראל ואלו הן שבעה ימיםימה של טבריה וימה של סדום וכו'. והנה מוכחה מהגמ' כי האבן עוזרא שכבר בבריאות העולם יסד ה' את ארץ ישראל על ים המלח וצע'ג.

ובספר המזרחי (לאחד מהחכמי תימן לפני כ-400 שנה) כתוב פ"י חדש על הגמ' בברכות "על הימים" ו"ל": אלו שבעה ימים שבארץ חוץ מהים הגדל [שלו ברכה מוחודה]. וצ"ב מדו"ע פ"י כן, ואולי רצה לחדש שאפי' על ימים קטנים יש לברך. ויש לעיין לפי פ"י מה נברך א"כ על כל הימים שנמצאים בארץות שהוא? ובשלמה האוקינוס לפי המפרשים שכיוון שהוא מחובר לים התיכון חשב הים הגדל וכן גם המזרחי עצמו מזוכר הים התיכון בשם אוקינוס, ולפי"ז תהיה ברכת האוקינוס שעשה את הים הגדל. אך מ"מ ישנם עוד ימים בשאר ארצות שאין מוחברים כלל לאוקינוס ומה נברך עליהם? ודוחק לומר לפי פ"י המזרחי שחז"ל תקנו רק על ימים שבארץ ישראל ברכה מחתמת חסיבותם שהרי על הרים כו"ע מודו שمبرכים אף שהם בארץות אחרות וכגון האלפים {ואפי' מהמטוס אפשר לברך אם רואה בברור}. וצ"ע.

כתב בשו"ע סי' רכ"ח סע' א' ז"ל, על ימים ונهرות הרים וגבעות ומדרונות אומר בא"י אמרה "עשה מעשה בראשית" [ואמנם גבי המקובלת היא "מעשה בראשית" אך בספרים מדויקים וכן הסכימים היעב"ז הגי' היא "עשה בראשית" בהשחתת תיבת מעשה] ועל הים הגדל והוא הים שעוברים בו לא"י ולמצרים אומר בא"י אמרה עשה[עשה את] הים הגדל.

וישנה מה' ראשונים מהו הים הגדל, מרבני יונה משמע שהיו התיICON הים הגדל הנקרא כן ביחס לימים הקטנים יותר ממנו וכן נראה דעת השו"ע הנ"ל, אך דעת הרא"ש בתשובה שהים הגדל הוא ים אוקינוס.

ומחתם הכלל המסור בידינו סב"ל לא נוכל לברך על אף ים שעשה את הים הגדל דמר לא ס"ל כמר ומր לא ס"ל כמר אלא א"כ נאמר כמו שיש שרצו לפלפל שכיוון שהים התיכון מתחבר אליו האוקינוס נחשב הוא הים הגדל לכ"ע.

ובכפ' החיים הכריע לברך על הים התיכון מספק עשה בראשית שבזה יוצא לכ"ע, משום שברכת שעשה את הים הגדל נקבעה מחתמת השיבתו אך ודאי לא נפיק מכלל מעשה בראשית {ובביה"ל דימה זאת לשחכל שבדייעבד פוטר הכל}.

והנה לשון הברכה "עשה בראשית" מורה שיש לברך רק על דברים שנבראו בששת ימי בראשית, ומה שمبرכים על ברקים ורעים שמתחדשים כל הזמן אינה קושיא שבזה ודאי נחسب למעשה בראשית שכן בטבע הבריאה מימות בראשית היו בركים ורעים. אך למשל תעלת סואן שנוצרה ע"י בני"א אין לברך עליה [וכדאי' בשער הציון].

ויש להתבונן בשאר ימים המוכרים לנו כגון ים המלח וים כנרת שלכא' יש לברך עליהם עשה בראשית, ומה שלא נהגי אינשי לברך עליהם אינה ראהיה דמלתא דלא רמיא עליה דאיןיש וכו' ובאמת כך פסק באור לציון שעל הים התיכון ועל ים הכנרת וים המלח מביך עשה בראשית [וכן הורה נראה פשטות ההלכה שכן אם היה מקום לחלק היה למשנה ולפוסקים לומר באלו ימים אין לברך ולא לסתום על ימים ונهرות וכו' שימושם כולם בלבד חילוק].

והנה בעניין ים המלח נא' בתורה (לך לד): "ויהי ביום אמר פל וגו' כל אלה חקרו אל עמק השידים הוא ים המלח" והוcosa להרש"י אם הוא עמק השידים איך הוא ים המלח ולכך פירש"י: "לאחר זמן נמשך הים לתוכו ונעשה ים המלח ומדרשו אגדה אומר שנתקבעו האזורים סביבתו ונסחכו יארים לתוכו". [והם שרש"י אומר שנמשך לתוכו נראה שזה

ברכות הרא"ה

ממורינו הגאון רבי יצחק
*** * * הצabi שליט"א * * ***

היום לוחכים אותה השוררים וירוד על רגליה(עד אצבעות רגליה. רד"ל) ובכoker צומחת. וכותב שם הרד"ל ביליקוט אסתר וביליקוט בשלה, שנהפכו סdom הנחתי זכרון לעולם ותהי נציב מלך עד עכשו היה עומדת. למה? זכר עשה לנפלוותיו' שהיו הדורות מתנים בשבחו של המקום מכל הלין חווינו להדייא שהיא עומדת לעולם. ומפדר"א הנזכר משמע שהקב"ה עשה שילחכו אותה השוררים ובסדר הדורות אי' שלוחכים אותה העיזים ובאמת היום לא רואים שלוחכים לא עיזים ולא שוררים, לכך נראה שזה לא בדווקא אלא כוונת המדרש שאפי' אם השוררים או העיזים יאכלו אותה היא תחזר ותצמץ דהינו שכמה שיינסו להעלים את זה ולכלות את זה תמיד יחוור. והאמת שבמדרש הגadol כשעתיק הפרדרר"א הנ"ל לא הביא העניין עם ליחכת השוררים וגם הרמב"ן כשהביא את הפרדרר"א השמייט הקטוע הנ"ל ואمنם מהרמב"ן אין כ"כ ראייה שהביא רק הרציך לעניינו אך המדרש הגadol דרכו להביא המדרשים בשלמותם ולכך אפשר לומר השערה שזו קטע שנוסף ולא מהמדרשה עצמה.

וכتب הרד"ל שם, מה שלא נראה עתה נציב מלך העיקר בזה כמו שראיתי כתוב שהיה בסביבה ההיא רעש ארץ ויוצא ים המלח מגבולו ושטף את כבורת הארץ סביבו, ואפשר שזו טעם הרמב"ם שהשמיט בחיבורו את הברכה על סdom ועל נציב מלך ממשום שבימי נכסה נציב המלח בים. וצ"ע על דבריו מדררי חז"ל שמשמע שרצת הקב"ה להעמידו לעולם. ועל טענתו ברמב"ם הנה השו"ע שהיה אחורי הרמב"ם הביא ברכה זו ולאיזה טעם הביאה אם נכסה כבר נכסה כבר. ומצאתי בمزorch(הספרדי. לר' אליהו מזרחי) בפרשׂת וירא זוז"ל, והפרש נציב מלך נציב מכת מלך שלקתה בגפרית ומלך ולא ששבה מלך סותר לדברי חז"ל בברכות שמשמע מדבריהם שהוא נהפהה למלך ומסיים והוא עומד עד היום [וממשמעותו שרצת להביא זה כסיטה לדבוריו שהוא מלך] והוא היה בתקופת הב"י ומיד שקיים.

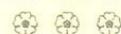
והיום רואים שם דמות שהפנים מסוובבות אחריה, א"כ נראה שאין כאן ספק כלל אם לבך כשרואים זאת. {נאמר ביום ה' לסדר ויציא התשס"ז ונכתב ע"י אחד השומטאים}

איך שלא יהיה מוכח מדבריו שגם על ים המלה יש לברך שהרי הוא אחד מן השבעה ימים הנזכרים.

היווצה מדברינו בעניין ים המלה שלפירוש"י והמדרש רביה אין לברך עליו עשה בראשית כיון שנתחדש אה"כ. ולאב"ע וכמשמעותו הגם' ב"ב ולספר המזרחי יש לברך עליו עשה בראשית שהרי הוא מששת ימי בראשית.

ובשות'ת בצל החכמה הbia ירושלמי שדורש הפס' ביהזקאל (מז' ח'): "ובאו הימה אל הימה המוצאים" שני פעמים יצא הים פעם א' בדור ראשון ופעם א' בדור הפלגה והירושלמי מונה המקומות במדוק עד היכן הגיע הים. ויצא לפי דבריו שם התיכון שאנו מכירים לא היה בזמן ברירת העולם. ויצא לפ"ז שהכרעת כי החיים אינה מעלה ארוכה לצד זה משום שגם על הים התיכון אין לברך עשה בראשית ואולי לכך אמר ר' יהודה משנה חז"מ הים הגadol שעליו מברך שעשה את הים הגadol בדווקא ולא עשה בראשית.

המורם מכל שנשאר הדבר בלתי מוכרע הן בעניין ים המלה והן בעניין הים הגדל. ויש לקיים סב"ל.



כתב בשו"ע סי' ריין'ח סע' ח' זוז"ל, הרואה אשתו של לוט מברך שתים עליה אומר בא"י אמר"ה דין האמת ועל לוט אומר בא"י אמר"ה זוכר הצדיקים.

והנה לכך לא נמצא טעם מספיק למה לא לברך הברכות הנ"ל כשנראה אשת לוט, שאם נתען מאן למא לאן שהנציב מלך עדין קיים יבואו חז"ל ויסתרו זאת.

בתרגום ירושלמי על הפס' (וירא) "וთהי נציב מלך" וזה היא קיימת עמוד מלך עד זמן דתיתיה תהיה דיחון מתיא" [וממשמעותו שהיא תקום בתקופת המתים, ואולי מלחמת צדקה הרבבים שניהה על ידה קידוש ה' כ"כ גדול, וגם הבזינות שהיא סובלות די בהם לכפר עליה].

ובפרקיו דר"א אי' עידית אשתו של לוט נזכר רחמייה על בנותיה הנמצאות בסdom והביטה אחריה לראות אם היו הולכות אחריה וראתה אחריה השכינה ונעשה נציב מלך ועדיין היא עומדת, כל